דָּמֵי: ז * נ שֻׁתָּפִים שֶׁקָּנוּ לוּלָב אוֹ אֶתְרוֹג בְּשֻׁתָּפוּת, (כט) אֵין אֶחָד מֵהֶם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ (ל) חֶלְקוֹ בְּמַתָּנָה. הַגָּה: וְדַוְקָא שֶׁלֹּא קָנוּ לְצֹרֶךְ מִצְוָה, אֲבָל אִם קָנוּ לְצֹרֶךְ מִצְוָה (לא) יוֹצְאִים בּוֹ מִסְּתָמָא, (לב) דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי קְנָאוּהוּ (המגיד (פ״ח הי״א)): ח ס הָאַחִים (לג) שֶׁקָּנוּ אֶתְרוֹגִים (לד) מִתְּפִיסַת הַבַּיִת וְנָטַל אֶחָד מֵהֶם אֶתְרוֹג וְיָצָא בּוֹ, אִם יָכוֹל לְאָכְלוֹ (לה) וְאֵין הָאַחִים מַקְפִּידִים בְּכָךְ, יָצָא. וְאִם הָיוּ מַקְפִּידִים, לֹא יָצָא עַד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ חֶלְקָם בְּמַתָּנָה. ע וְאִם קָנָה זֶה אֶתְרוֹג וְזֶה *) פָּרִישׁ, אוֹ שֶׁקָּנוּ כְּאֶחָד אֶתְרוֹג רִמּוֹן וּפָרִישׁ מִתְּפִיסַת הַבַּיִת, אֵינוֹ יוֹצֵא בָּאֶתְרוֹג עַד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ חֶלְקָם בְּמַתָּנָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאִם אֲכָלוֹ אֵין מַקְפִּידִים עָלָיו, מִפְּנֵי שֶׁכָּל שֶׁאֵין שָׁם מֵאוֹתוֹ הַמִּין (לו) אֵין מְחִילָתָם בִּסְתָם מוֹעֶלֶת, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם מֵאוֹתוֹ הַמִּין, אֲפִלּוּ הָיָה מְעֻלֶּה מֵהָאֲחֵרִים מְחִילָתָם בִּסְתָם מוֹעֶלֶת, (לז) לְפִי שֶׁאֵינָם מַקְפִּידִים: ט פ מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אֶתְרוֹג מָצוּי, (לח) שֶׁכָּל הַקָּהָל קוֹנִים אֶתְרוֹג בְּשֻׁתָּפוּת, הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁכֵּיוָן שֶׁקְּנָאוּהוּ לָצֵאת בּוֹ, (לט) מִסְּתָמָא הָוֵי כְּאִלּוּ פֵּרְשׁוּ (מ) שֶׁכָּל הַקָּהָל נוֹתְנִים חֶלְקָם לְכָל מִי שֶׁנּוֹטְלוֹ לָצֵאת בּוֹ עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִירוּהוּ לָהֶם. הַגָּה: וְגוֹבִין מְעוֹת אֶתְרוֹג לְפִי מָמוֹן, דְּהִדּוּר מִצְוָה מֻנָּח טְפֵי עַל עֲשִׁירִים מֵעַל עֲנִיִּים, (מא) וְאִשָּׁה (יא) [יא] פְּטוּרָה מִלִּתֵּן לִמְעוֹת אֶתְרוֹג הוֹאִיל וְאֵינָהּ חַיֶּבֶת בּוֹ (תשובת מהרי״ל סימן (י׳) [ק״ז]). וְכָל אָדָם יִשְׁתַּדֵּל וִיהֵא זָרִיז בַּמִּצְוָה לִקְנוֹת לוֹ אֶתְרוֹג וְלוּלָב לְבַד, כְּדֵי לְקַיֵּם (מב) הַמִּצְוָה (יג) [יב] כְּתִקְנָהּ (הגהות מיימוני סוף הלכות לולב):

נ מֵימְרָא דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא בָּבָא בָּתְרָא קל״ז (ע״ב) וֶהֱבִיאוֹ הָרִי״ף (סוכה כ.) וְרֹא״ש בְּפֶרֶק ג׳ דְּסֻכָּה (סי׳ לא) וְכֵן כָּתַב (הרמב״ן) [הָרַמְבַּ״ם] (פ״ח הי״א). ס מֵימְרָא דִּלְעֵיל. ע כְּגִרְסַת הָרִי״ף שָׁם וּכְפֵרוּשׁ הָרַ״ן (שם ד״ה ושמעינן) וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ״ם (פ״ח הי״א) וּכְפֵרוּשׁ הָרַב הַמַּגִּיד שָׁם. *) (פֵּרוּשׁ שֶׁקּוֹרִין קוויטן וְאִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי (כלאים פ״א ה״ד) שֶׁנִּקְרָא פָּרִישׁ שֶׁהוּא מֻפְרָשׁ לְבִשּׁוּל). פ טוּר בְּשֵׁם הָרַשְׁבַּ״ם (ב״ב שם ד״ה ואם לאו לא יצא) וֶהֱבִיאוֹ הָרֹא״ש בְּפֶרֶק ג׳ דְּסֻכָּה (שם).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ט [יא] פְּטוּרָה. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן בִּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ג) דְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶתְרוֹג חַיָּב לִתֵּן עִם הַקָּהָל, וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (ס״ק יא) בְּשֵׁם הָאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יד) שֶׁדָּחָה דְּבָרָיו, אַךְ הַבִּרְכֵּי יוֹסֵף סוֹבֵר שֶׁחַיָּב בָּזוֹ כְּכָל צָרְכֵי צִבּוּר, וּבְשֵׁם גְּאוֹנִים בָּתְרָאֵי (סי׳ לז) כָּתַב (ברכי יוסף סק״ט) דְּחִיּוּב לִתֵּן מֶחֱצָה לְפִי מָמוֹן וּמֶחֱצָה לְפִי נְפָשׁוֹת, וּלְפִי זֶה הָיָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה דְּגַם כְּשֶׁאֵינוֹ בָּעִיר חַיָּב לִתֵּן הַמֶּחֱצָה, שֶׁהֲרֵי טַעְמָא דְּמַהֲרִי״ל לְפִי שֶׁגּוֹבִין לְפִי מָמוֹן וְכֵיוָן שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁחַיָּב מֶחֱצָה לְפִי נְפָשׁוֹת אַף דְּלֵיתֵהּ בָּעִיר צָרִיךְ לִתֵּן הַמֶּחֱצָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְפִי דַּעַת הַבִּרְכֵּי יוֹסֵף דְּהָוֵי כְּכָל צָרְכֵי צִבּוּר, וְעִיַּנְתִּי בְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְרָאִיתִי שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִין לִתֵּן הַחֵצִי לְפִי נְפָשׁוֹת מַשְׁמַע דְּחַיָּב לִתֵּן הַחֵצִי אַף דְּלֵיתֵהּ בָּעִיר. אַךְ שׁוּב עִיַּנְתִּי בִּגְאוֹנֵי בָּתְרָאֵי (שם) שֶׁכָּתוּב שָׁם תְּשׁוּבָה זוֹ בְּשֵׁם הַבַּ״ח, וּבְדִבְרֵי קָדְשׁוֹ כָּתוּב דִּלְפִי הָעוֹלֶה שָׁם דִּלְמַהֲרִי״ל אַף שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן מֶחֱצָה לְפִי נְפָשׁוֹת מִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁאֵין בָּעִיר אֵין לְחַיְּבוֹ כְּלָל, וּבְאִשָּׁה שֶׁמַּכְנֶסֶת עַצְמָהּ לְחִיּוּב מִצְוָה וּלְבָרֵךְ הֲוָה בִּכְלַל הִדּוּר מִצְוָה וּצְרִיכָה לִתֵּן לְאוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁגּוֹבִין לְפִי מָמוֹן, אֲבָל לְאוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁגּוֹבִין לְפִי נְפָשׁוֹת הִיא פְּטוּרָה עַיֵּן שָׁם. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הַמְעַיֵּן בְּמַהֲרִי״ל יִרְאֶה דְּלֹא נָחִית לְהָא, רַק סְבִירָא לֵהּ דִּלְדַעַת מַהֲרַ״מ (ד״ק סי׳ רכח) גּוֹבִין לְפִי מָמוֹן, דִּסְבִירָא לֵהּ דְּאַף עַל גַּב שֶׁהַמִּצְוָה הִיא חוֹבַת הַגּוּף מִכָּל מָקוֹם הִיא חוֹבָה שֶׁמֻּטָּל לַעֲשׂוֹתָהּ בְּמָמוֹנוֹ, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ מָמוֹן לִקְנוֹת לוֹ אֶתְרוֹג הוּא פָּטוּר מִמֶּנָּה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר עַל הַפְּתָחִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ לִקְנוֹת אֶתְרוֹג בְּדָבָר מוּעָט שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ, אֶלָּא שֶׁהַקָּהָל הֵם צְרִיכִים לְהַדֵּר הַמִּצְוָה כְּפִי עָשְׁרָם, פְּשִׁיטָא שֶׁחִיּוּב זֶה אֵינוֹ רַק עַל בַּעֲלֵי כִּיסִים, וּלְכָךְ הֶחְלִיט מַהֲרַ״מ לוֹמַר שֶׁגּוֹבִין לְפִי מָמוֹן, וְעַל זֶה כָּתַב מַהֲרִי״ל שֶׁעַתָּה שֶׁאֵינוֹ בָּעִיר שֶׁאֵין מָקוֹם לְחַיְּבוֹ לְפִי מָמוֹן דְּהָא לֵיתֵהּ גַּבֵּהּ חִיּוּב הִדּוּר מִצְוָה אֵין סְבָרָא שֶׁנְּחַיְּבֶנּוּ לְפִי נְפָשׁוֹת, וְדֶרֶךְ כָּל שֶׁכֵּן קָאָמַר דַּאֲפִלּוּ אִי אִיתָא בָּעִיר שֶׁהָיָה מָקוֹם לוֹמַר שֶׁחַיָּב לְפִי נְפָשׁוֹת כֵּיוָן שֶׁהוּא חוֹבַת הַגּוּף וַאֲפִלּוּ הָכִי חָשְׁבִינַן לְפִי מָמוֹן, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִי לֵיתֵהּ בָּעִיר שֶׁאֵין מָקוֹם לְחַיֵּב לָתֵת כֶּסֶף נַפְשׁוֹת עֶרְכּוֹ בְּעִיר שֶׁאֵינוֹ בָּהּ וְגַם לְפִי מָמוֹן אֵין לוֹ שַׁיְכוּת בַּמִּצְוָה כְּשֶׁאֵינוֹ שָׁם. אַךְ מִכָּל מָקוֹם עַל כָּל פָּנִים מְבֹאָר אַף לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַבַּ״ח לִגְבּוֹת חֶצְיוֹ לְפִי נְפָשׁוֹת, אִי לֵיתָא בָּעִיר אֵין אִשְׁתּוֹ חַיֶּבֶת כְּלָל דְּהָא הוּא אֵינוֹ שָׁם. וְאֵין לְדַמּוֹת לְלֶחִי וְקוֹרָה וּכְהַאי גַּוְנָא, דְּכָאן הַמִּצְוָה צֹרֶךְ שָׁעָה הִיא וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ שָׁם בְּעֵת צֹרֶךְ הַמִּצְוָה לְעַצְמוֹ הוּא פָּטוּר אַף מִלְּפִי נְפָשׁוֹת, וְהָאִשָּׁה אִם לֹא תִּרְצֶה לְבָרֵךְ אֵינָהּ צְרִיכָא לִתֵּן בֵּין הַחֵצִי שֶׁלְּפִי מָמוֹן וּבֵין הַחֵצִי שֶׁלְּפִי הַנְּפָשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּ״ח בָּזֶה: [יב] כְּתִקְנָהּ. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן שָׁם בְּבֵית יַעֲקֹב (סי׳ קיד) שֶׁלְּיָחִיד הַדָּר בִּכְפָר אֵין מְחֻיָּב לְהַלְווֹת, אַף שֶׁהוּא יָכוֹל לְבָרֵךְ בָּעִיר עַל אֶתְרוֹג שֶׁל

בַּאֵר הֵיטֵב

ט (יא) פְּטוּרָה. וְכָתַב הַטַּ״ז (סק״ו) דְּעַכְשָׁו שֶׁנָּשִׁים שֶׁלָּנוּ מְבָרְכוֹת חַיָּבוֹת לִתֵּן לָזֶה לְפִי מָמוֹנָם וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) עַיֵּן שָׁם. וּמִי שֶׁאֵינוֹ בָּעִיר אֵין צָרִיךְ לִתֵּן לְאֶתְרוֹג. מָגֵן אַבְרָהָם (שם) עַיֵּן שָׁם: (יג) כְּתִקְנָהּ. כִּי רֹב הָעוֹלָם אֵין יוֹדְעִים

בֵּאוּר הֲלָכָה

מְנָת לְהַחֲזִיר יַהֲבֵהּ נִיהָלֵהּ וְאִי לֹא יָכוֹל הַקָּטָן לְהַקְנוֹת לוֹ אַחַר כָּךְ בַּחֲזָרָה נִמְצָא מַתְּנָתוֹ בְּטֵלָה, אֲבָל בֶּאֱמֶת לֵיתָא דְּהָא קַיְמָא לָן (גיטין פד.) דְּכָל תְּנַאי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם בְּסוֹפוֹ וְהִתְנָה עָלָיו בִּתְחִלָּתוֹ דִּתְנָאוֹ בָּטֵל, וְנִמְצָא שֶׁהַקָּטָן קְנָאוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ [רַ״ן (כב: ד״ה גרסי׳)]:

ז * שֻׁתָּפִים שֶׁקָּנוּ אֶתְרוֹג וְכוּ׳. בַּלְּבוּשׁ (ס״ז) אִיתָא אַחִים אוֹ שֻׁתָּפִים וְכוּ׳, וְטַעֲמוֹ דְּכֵיוָן שֶׁהוּא רַק אֶתְרוֹג אֶחָד אֲפִלּוּ בְּאַחִים גַּם כֵּן דִּינָא הָכִי כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּסָּעִיף שֶׁאַחַר זֶה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

רַאֲבַ״ן (קפא:): ז (כט) אֵין אֶחָד מֵהֶם יוֹצֵא וְכוּ׳. דְּבָעִינַן שֶׁיְּהֵא כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ טֹל לְךָ לָצֵאת בּוֹ עַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף ג׳ בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם (משנ״ב ס״ק ט): (ל) חֶלְקוֹ בְּמַתָּנָה. וַאֲפִלּוּ בְּעַל מְנָת לְהַחֲזִיר גַּם כֵּן סַגִּי כַּנַּ״ל בְּסָעִיף ד׳: (לא) יוֹצְאִים בּוֹ מִסְּתָמָא. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף שֶׁלֹּא פֵּרְשׁוּ כֵּן בְּהֶדְיָא: (לב) דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי קְנָאוּהוּ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁיָּדְעוּ (לז) בִּשְׁעַת לְקִיחָה שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לֵחָלֵק וְעַל דַּעַת כֵּן לְקָחוּהוּ, הָוֵי כְּאִלּוּ פֵּרְשׁוּ שֶׁלְּכָל אֶחָד בְּשָׁעָה שֶׁיִּקָּחֵהוּ לָצֵאת בּוֹ יִהְיֶה כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ עַל מְנָת שֶׁאַחַר כָּךְ יַחֲזִירֵהוּ לַחֲבֵרוֹ, (לח) וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לוֹמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁנּוֹתֵן כָּל אֶחָד חֶלְקוֹ לַחֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצֵא בּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְקַמֵּהּ בְּסָעִיף ט׳ (סק״מ): ח (לג) שֶׁקָּנוּ אֶתְרוֹגִים. (לט) לַאֲכִילָה: (לד) מִתְּפִיסַת הַבַּיִת. רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַה שֶּׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶם וַעֲדַיִן לֹא חָלְקוּ: (לה) וְאֵין הָאַחִים מַקְפִּידִים. דְּאָז נֶחְשָׁב כְּשֶׁלּוֹ: (לו) אֵין מְחִילָתָם בִּסְתָם מוֹעֶלֶת. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַקְפִּידִים עַל הָאֲכִילָה, (מ) מַקְפִּידִין הֵם עַל הַמִּצְוֹת שֶׁאַף הֵם רוֹצִים לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת כָּמוֹהוּ: (לז) לְפִי שֶׁאֵינָן מַקְפִּידִין. שֶׁגַּם הֵם יְכוֹלִים לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת כָּמוֹהוּ: ט (לח) שֶׁכָּל הַקָּהָל קוֹנִים וְכוּ׳. כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל קנב ס״ח) אֲפִלּוּ לְפִי מִנְהָגֵנוּ שֶׁכָּל אֶחָד נוֹתֵן כְּמוֹ שֶׁיִּרְצֶה, מִכָּל מָקוֹם זֶה שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן כְּלָל נִרְאֶה שֶׁלֹּא יָצָא אִם יֵשׁ בִּיכָלְתּוֹ לִתֵּן: (לט) מִסְּתָמָא הָוֵי כְּאִלּוּ פֵּרְשׁוּ וְכוּ׳. וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּל זֶה הוּא דִּין גָּמוּר, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵין הַכֹּל יוֹדְעִין לְהַקְנוֹת, לָכֵן כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁמּוּטָב לְבָרֵךְ עַל שֶׁלּוֹ אִם יֵשׁ לוֹ כָּל אַרְבָּעָה מִינִים כְּשֵׁרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם מְהֻדָּרִים כְּמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְאִם אֵין לוֹ מוּטָב שֶׁיִּטֹּל שֶׁל חֲבֵרוֹ הַכְּשֵׁרִים מִשֶּׁיִּטֹּל שֶׁל הַקָּהָל, כִּי יֵשׁ אוֹמְרִים דִּבְשֶׁל קָהָל לֹא יָצָא, דְּשֶׁמָּא יֵשׁ בְּאֶחָד מֵהֶם מִי שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לְהַקְנוֹת חֶלְקוֹ לַחֲבֵרוֹ, וְאַף דְּלֹא קַיְמָא לָן הָכִי מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה עָדִיף טְפֵי לִטֹּל שֶׁל יָחִיד [חַיֵּי אָדָם (שם ס״ט)]: (מ) שֶׁכָּל הַקָּהָל נוֹתְנִים חֶלְקָם. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה טוֹב שֶׁיַּכְרִיזוּ שֶׁיִּתֵּן כָּל אֶחָד חֶלְקוֹ לַחֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני פרטיים ללולב ס״ו)]: (מא) וְאִשָּׁה פְּטוּרָה וְכוּ׳. וְאִם הִיא רוֹצָה לְבָרֵךְ (מא) חַיֶּבֶת. וּמִי שֶׁאֵינוֹ בָּעִיר אֵין צָרִיךְ לִתֵּן. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס״ק יא): (מב) הַמִּצְוָה כְּתִקּוּנָהּ. כִּי רֹב הָעוֹלָם (מג) אֵינָם יוֹדְעִים לְהַקְנוֹת לְחַבְרֵיהֶם, וְעוֹד לַעֲשׂוֹת הַנִּעְנוּעִים כְּהִלְכָתָן. (מג) אֲפִלּוּ חָל יוֹם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז (לז) פּוֹסְקִים: (לח) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני פרטיים ללולב ס״ו): ח (לט) לְבוּשׁ: (מ) רַ״ן (כ. ד״ה ושמעינן): ט (מא) טַ״ז (סק״ו) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא). וְהַיְנוּ אִם הִיא אַלְמָנָה אוֹ שֶׁאֵין בַּעְלָהּ בָּעִיר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם בַּעְלָהּ בָּעִיר יִתֵּן הוּא לְבַד, וְאִם יֵשׁ מִנְהָג שֶׁכָּל מִי שֶׁיְּבָרֵךְ עַל הָאֶתְרוֹג נוֹתֵן מְעוֹת אֶתְרוֹג צְרִיכָה הִיא וְגַם בַּעְלָהּ לִתֵּן [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ו)]: (מג) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב): (מג) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ד):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

תרנט סֵדֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּסֻכּוֹת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [*] א מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים, (א) בָּאֶחָד קוֹרִים 'שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב' (ב) בְּפָרָשַׁת אֱמֹר (ויקרא כב כח), (ג) וּבַשֵּׁנִי קוֹרֵא הַמַּפְטִיר קָרְבָּנוֹת הַמּוּסָפִין 'וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ (ד) הַשְּׁבִיעִי' (במדבר כט יג). (ה) ב וּמַפְטִיר בִּזְכַרְיָה 'הִנֵּה יוֹם בָּא' וְכוּ' (יד ז):

א צִיְּנְתִּיו לְעֵיל בְּסִימָן תפ״ח (אות ז).

ב בְּרִירָתָהּ מְגִלָּה ל״א (ע״א).

תרס סֵדֶר הֶקֵּף הַבִּימָה. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א נוֹהֲגִים לְהַעֲלוֹת (א) סֵפֶר תּוֹרָה עַל (הַבִּימָה) א וּלְהַקִּיפָהּ (ב) [א] פַּעַם אַחַת בְּכָל יוֹם, וּבַשְּׁבִיעִי

א מַהָא דְּתָנַן בְּכָל יוֹם הָיוּ מַקִּיפִין וְכוּ'. סֻכָּה (מ״ד) [מ״ה] (ע״א)

בַּאֵר הֵיטֵב

לְהַקָּנוֹת לְחַבְרֵיהֶם וְעוֹד לַעֲשׂוֹת הַנַּעֲנוּעִים כְּהִלְכָתָן. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶתְרוֹג מְיֻחָד וּבְעִיר אַחֶרֶת אֵין לָהֶם כְּלָל מוֹטֵב שֶׁיִּשְׁלָחֶנּוּ לְשָׁם וְהוּא יְבָרֵךְ עַל שֶׁל הַקָּהָל. מַטֶּה מֹשֶׁה (סי׳ תתקנ) מַעֲגְלֵי צֶדֶק, וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן קי״ד וּבְיָבִיעַ אַהֲרֹן (הגה״ט):

א (ב) פַּעַם. וּמַאן דְּאִית לֵהּ לוּלָב וְעוֹמֵד וְאֵינוֹ מַקִּיף רָעָה עוֹשֶׂה. שְׁיָרֵי כְנֶסֶת שְׁלֹ״ה (מסכת סוכה) שֶׁכָּתַב לְהִפּוּךְ עַיִן שָׁם. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סָעִיף קָטָן ה׳ גַּם בְּמַתָּנָה יֵשׁ קְצָת חֶשֶׁשׁ אִם אֵינוֹ מוֹשֵׁךְ לַחֲצֵרוֹ, אַךְ לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דִּכְשֶׁנּוֹטְלוֹ בְּיָדוֹ הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּת בַּעַל הָאֶתְרוֹג רַק בְּבֵית הַבְּנֶסֶת אוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהוּא רְשׁוּת כָּל אָדָם שֶׁפִּיר הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא בְּלִי פְּקָפּוּק וְעָדִיף מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל. וְטוֹב לִנְהֹג שֶׁהַגְּבִּי אוֹ יָחִיד אַחֵר שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ יִקְנֶה הָאֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְהוּא יִתֵּן לַקָּהָל לְבָרֵךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְשׁוּב יִגְבֶּה מֵעוֹת אֶתְרוֹג כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאָרְחוֹת חַיִּים (הל׳ לולב סי׳ לא) וְכֵן בּוֹ (סי׳ עב) בְּשֵׁם הָרַאֲב״ד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִקְנוֹת אֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְנוֹתְנוֹ לְכָל הַקָּהָל בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וּבְיוֹמָא דַּעֲרָבָה הָיָה מְכַבֵּשׁ מֵהֶם שֶׁיִּפְרְעוּ דְּמֵי אֶתְרוֹג שֶׁמָּא הָיָה בָּהֶם מִי שֶׁיִּנְהַג סְלְסוּל בְּעַצְמוֹ אוֹ שֶׁהָיָה רוּחוֹ גַּסָּה שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ וְכֵן רָאִיתִי בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ז) שֶׁמְּזֶה הֵבִיא רְאָיָה דְּלֹא מְהָנֵי הֵינוּ אִם לֹא נָתַן לוֹ בְּשָׁעַת נְטִילָה בְּמַתָּנָה כְּלָל מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהַנּוֹתֵן גָּמַר וְאָקְנֵי לֵהּ אֶלָּא שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ דְּנִיחָא לֵהּ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמְמוֹנוֹ כֵּיוָן דְּדַעְתֵּהּ עֲלַהּ לְתֵן בְּיוֹמָא דַּעֲרָבָה שֶׁכֵּר מִצְוָה סַגִּי בְּהָכִי. וְכָתַב בִּשְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּאן (הגה״ט סק״ד) וְסִימָן תר״ס (הגב״ס סק״א) שְׁנוֹהֲגִים שֶׁם שֶׁקּוֹנִים מִקֹּפֶת הַקָּהָל כַּמָּה לוּלָבִים וְאֶתְרוֹגִים וּבְיוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת מוֹכְרִים עַל יְדֵי הַכְּרָזָה וּמִי שֶׁמַּעֲלֶה בְּדָמִים נוֹתְנִים לוֹ וְאַחַר יוֹם טוֹב פּוֹרְעִין, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סִימָן ש״ו (הגב״י סק״ה) עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּשָׁם מְבֹאָר דְּיֵשׁ אוֹסְרִים בְּכָהאי גַּוְנָא, וְגַם נִרְאֶה דִּלְכָתְחִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן מִטַּעְמָא דְּכָתַבְנָא לְעֵיל (סק״ה) בְּשֵׁם הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם דְּיֵשׁ לְחֹשׁ לְהַהֶדְיָא דְּמִשִּׁיכָה בְּלֹא מְעוֹת אֵינוֹ קוֹנֶה מִן הַתּוֹרָה. וְעַיֵּן שָׁם (שיירי כנה״ג סי׳ תרס שם) שֶׁכָּתַב שֶׁאֲבִיו ז״ל הָעֶלָה בְּדָמִים לוּלָב אֶחָד שֶׁקָּנָאוּ גְּבִיר אֶחָד לְהָרֵב הָחָסִיד מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ דָּוִד הַכֹּהֵן ז״ל וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ וְהֵשִׁיב הָרַב הֶחָסִיד גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ אַךְ בְּמִצְוֹת ה׳ אֵין חוֹלְקִין כְּבוֹד לָרַב דְּיוֹתֵר קָרוֹב אָדָם אֵצֶל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה שֶׁצְּוָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשּׁוּם אָדָם וְשִׁבְחוֹהִי עַל הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (תפ״ה) (תפ״ב) (סק״א) שֶׁכָּתַבְתִּי כֵּיוֹצֵא בָּזֶה בְּשֵׁם אִגֶּרֶת שְׁמוּאֵל (רות ד ט ד״ה והר״ש וכו׳ כבר רמזתיו). אַךְ נִרְאֶה שֶׁזֶּה לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא עַל מִצְוָה הַמֻּטֶּלֶת עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֲבָל בְּמִצְוֹת הַמֻּשְׁתָּפוֹת לְצִבּוּר כְּגוֹן קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְכָל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאֵין הַמִּצְוָה שָׁכַל עַדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אוֹתָהּ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ שֶׁאֵין סִגְנוֹן הַמִּצְוָה כָּךְ רַק שֶׁיַּעֲשׂוּהָ קְצָת אֲנָשִׁים מִן הַצִּבּוּר וְאָז פְּשִׁיטָא שֶׁיֵּשׁ לְהַקְדִּים הַתְּפִלִּידֵי חֲכָמִים וַאֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים לְשֶׁאַר כָּל אָדָם וְלָאו כָּל כְּמִנְּהוּ לוֹמַר לְעַצְמִי אֲנִי מְצִיל, וְכָךְ הִיא הַמִּדָּה כְּמוֹ שֶׁמְּצִינוּ בְּסוֹטָה (יג:) גַּבֵּי אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁלָּקַח מֹשֶׁה שֶׁאָמְרוּ הַנִּיחוּ לוֹ כְּבוֹדוֹ בִּגְדוֹלִים, וְכֵן מְצִינוּ בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁהַקְּדִימוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְכֹהֵן וּשְׂאָר מַעֲלוֹת בְּקֹדֶשׁ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה כַּמְבֹאָר בְּגִטִּין פֶּרֶק הַנִּזְקָקִין (נט:), וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל״ה וְסִימָן רפ״ב (ס״ג) בְּשֵׁם הָא״רוֹ שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי (יומא פ״ז ה״א) שֶׁכְּבוֹד לְתוֹרָה שֶׁמִּתְכַּבְּדִת בַּאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתְבוּאוֹת שׁוֹר סִימָן כ״ח (ס״ק יד) לְעִנְיָן לְכַבֵּד בְּמִצְוֹת מִילָה וְכִסּוּי וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי שו״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק חשן מִשְׁפָּט (סי׳ סז). שׁוּב רָאִיתִי בְּמר וּקְצִיעָה (סי׳ תרס) הֵבִיא דִּבְרֵי שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם) וְגִמְגֵּם בָּהֶם דְּהָא הַגָּדוֹל גּוֹלֶל וְנוֹטֵל שָׂכָר כְּנֶגֶד כֻּלָּם וְכֵן בְּסִעוּדָה גָּדוֹל מְבָרֵךְ כו׳, וְכָתַב דְּהָתָם שְׁאנֵי דְּנַחַת לְדַמֵּי וְגַם אֶפְשָׁר דְּחִישֵׁי לְמִמַּל מָקוֹם צְדָקָה, וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה כֵּיוָן שֶׁהַתְחִילוּ בְּכָבוֹד הֶרֶב אַף עַל גַּב דִּבְלָחֵם שָׁמַיִם פֶּרֶק ג׳ דְּשֶׁקָּלִים (משנה ג) הוֹכַחְתִּי שֶׁאֵין מְשׁוֹא פָּנִים לְגָדוֹל בִּדְבַר מִצְוָה בְּמָקוֹם שֶׁיֵּד כָּל אָדָם שָׁוָה שֶׁאנִי הֵיכָא דְּלֵיכָּא כְּבוֹד הַתּוֹרָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּאִיכָּא כְּבוֹד הָרַב דְּחָמִיר וְגַם דִּילוּתָא אִית לֵהּ בְּכָהאי גַּוְנָא כו׳, וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לְמֵחוֹת בְּמִי שֶׁהוּא חָזָק בְּמִצְוֹת דְּאִיכָּא כְּבוֹד שָׁמַיִם דְּמִצְוָה לְהַרְבּוֹת מְעוֹת צְדָקָה, אַךְ פְּלִיאָה נִשְׁבָּה מִנְּהֶגֶם לְמִכֹּר בְּפָרְהֶסְיָא וְעַל יְדֵי הַכְרָזַת שַׁמָּשׁ כו׳ עַיֵּן שָׁם. וְגַם בְּעֵינַי פְּלֵא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בִּשְׁעָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּעַצְמוֹ לִרְמֹז לְסִימָן ש״ו וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל. וּלְעִנְיָן לַעֲשׂוֹת כְּבוֹד לִגְדוֹל בְּעֶסֶק עֲשִׂיַּת מִצְוָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה מִדְּחִזְינַן שֶׁהַתּוֹרָה חִלְּקָה כְּבוֹד לְכֹהֵן וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי קָדוֹשׁ הוּא לֵאלֹהֶיךָ (ויקרא כא ז״ח) רִאשׁוֹן לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לִפְתֹּחַ רִאשׁוֹן וּלְבָרֵךְ רִאשׁוֹן כו׳ וְהֵינוּ כְּמוֹ בִּזְמַנָּם שֶׁאֶחָד מְכַבְּדָן וְהַשְּׁאָר יוֹצְאִים בִּבְרָכָתוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְחַלֵּק קְצָת הֵיכָא שֶׁזֶּה יִתְבַּטֵּל מִן הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (תפ״ה) [תפ״ב] וּכְשֶׁאֵר דּוּכְתֵּי שֶׁרָמַזְתִּי לְעֵיל עַיֵּן שָׁם:

א [בשו״ע] מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים כו׳. וְעַיֵּן בְּשִׁעָרֵי אֶפְרַיִם שַׁעַר ח׳ (סע״י לט-סז) שֶׁבֵּאַרְתִּי שָׁם הַדִּין אִם טָעוּ וְקָרְאוּ פָּרָשַׁת אַחֶרֶת וְכֵן בְּקְרִיאַת שְׁאָר יְמֵי הֶחָג הַמְבֹאָרִים בְּסִימָן תרס״ב (ס״ג) וְתרס״ג (סעיפים א, ג) וְתרס״ח (ס״ב) וְתרס״ט (ס״א) אִם אֵרַע טָעוּת וּשְׁאָר פְּרָטִים הַכֹּל מְבֹאָר יָפֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשָּׁם תִּדְרְשֶׁנּוּ:

א [א] פַּעַם. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ח) דְּלֵכְן אֲבָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ לוּלָב יֵשׁ לוֹ לְכַבֵּד אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ שֶׁיְּקַיֵּם הוּא דְּשָׁמָא הֲלָכָה כְּמַאן דְּאָמַר דְּאֵבֶל יָקִיף וּכְשֶׁאֵינוֹ מַקִּיף רָעָה עוֹשֶׂה כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סק״ז) וְעַיֵּן בְּשִׁעָרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ז) מַה שֶּׁכָּתוּב לְעֵיל סִימָן י״ד לְעִנְיָן טַלִּית בְּבֵאַר הֵיטֵב (שם). וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב) הֵשִׁיג עָלָיו וּמַסִּיק דְּאַף מְשׁוּם יָחִיד הָדַר בְּיָשׁוּב כַּיָּוֵן דְּאֵין לוֹ אֶתְרוֹג רְאוּי לְשָׁלְחוֹ וְהוּא יְבָרֵךְ עַל אַחֵר וּבִלְבַד שֶׁאוֹתוֹ יָחִיד לֹא פָּשַׁע דְּמֵיָּא דְּעָרוּב תַּבְשִׁילִין. וְעַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה שָׁטוּב לְבָרֵךְ עַל אֶתְרוֹג שֶׁנּוֹתֵן לוֹ חֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה חֶשְׁשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּבֵית יוֹסֵף וּדְלֹא כְּקַצּוֹת הַחֹשֶׁן (סק״ח) וְעַיֵּן בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק ד׳ אוֹת ל״ב שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְעַיֵּן בְּשִׁעוּרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ז) שֶׁכָּתַב לְהִפּוּךְ עַיִן שָׁם. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סָעִיף קָטָן ה׳ גַּם בְּמַתָּנָה יֵשׁ קְצָת חֶשֶׁשׁ אִם אֵינוֹ מוֹשֵׁךְ לַחֲצֵרוֹ, אַךְ לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דִּכְשֶׁנּוֹטְלוֹ בְּיָדוֹ הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּת בַּעַל הָאֶתְרוֹג רַק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהוּא רְשׁוּת כָּל אָדָם שֶׁפִּיר הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וְעָדִיף מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל. וְטוֹב לִנְהֹג שֶׁהַגְּבִּי אוֹ יָחִיד אַחֵר שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ יִקְנֶה הָאֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְהוּא יִתֵּן לַקָּהָל לְבָרֵךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְשׁוּב יִגְבֶּה מֵעוֹת אֶתְרוֹג כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאָרְחוֹת חַיִּים (הל׳ לולב סי׳ לא) וְכֵן בּוֹ (סי׳ עב) בְּשֵׁם הָרַאֲב״ד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִקְנוֹת אֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְנוֹתְנוֹ לְכָל הַקָּהָל בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וּבְיוֹמָא דַּעֲרָבָה הָיָה מְכַבֵּשׁ מֵהֶם שֶׁיִּפְרְעוּ דְּמֵי אֶתְרוֹג שֶׁמָּא הָיָה בָּהֶם מִי שֶׁיִּנְהַג סְלְסוּל בְּעַצְמוֹ אוֹ שֶׁהָיָה רוּחוֹ גַּסָּה שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ וְכֵן רָאִיתִי בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ז) שֶׁמְּזֶה הֵבִיא רְאָיָה דְּלֹא מְהָנֵי הֵינוּ אִם לֹא נָתַן לוֹ בְּשָׁעַת נְטִילָה בְּמַתָּנָה כְּלָל מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהַנּוֹתֵן גָּמַר וְאָקְנֵי לֵהּ אֶלָּא שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ דְּנִיחָא לֵהּ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמְמוֹנוֹ כֵּיוָן דְּדַעְתֵּהּ עֲלַהּ לְתֵן בְּיוֹמָא דַּעֲרָבָה שֶׁכֵּר מִצְוָה סַגִּי בְּהָכִי. וְכָתַב בִּשְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּאן (הגה״ט סק״ד) וְסִימָן תר״ס (הגב״י סק״א) שְׁנוֹהֲגִים שֶׁם שֶׁקּוֹנִים מִקֹּפֶת הַקָּהָל כַּמָּה לוּלָבִים וְאֶתְרוֹגִים וּבְיוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת מוֹכְרִים עַל יְדֵי הַכְרָזָה וּמִי שֶׁמַּעֲלֶה בְּדָמִים נוֹתְנִים לוֹ וְאַחַר יוֹם טוֹב פּוֹרְעִין, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סִימָן ש״ו (הגב״י סק״ה) עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּשָׁם מְבֹאָר דְּיֵשׁ אוֹסְרִים בְּכָהאי גַּוְנָא, וְגַם נִרְאֶה דִּלְכָתְחִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן מִטַּעְמָא דְּכָתַבְנָא לְעֵיל (סק״ה) בְּשֵׁם הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם דְּיֵשׁ לְחֹשׁ לְהַהֶדְיָא דְּמִשִּׁיכָה בְּלֹא מְעוֹת אֵינוֹ קוֹנֶה מִן הַתּוֹרָה. וְעַיֵּן שָׁם (שיירי כנה״ג סי׳ תרס שם) שֶׁכָּתַב שֶׁאֲבִיו ז״ל הָעֶלָה בְּדָמִים לוּלָב אֶחָד שֶׁקָּנָאוּ גְּבִיר אֶחָד לְהָרֵב הָחָסִיד מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ דָּוִד הַכֹּהֵן ז״ל וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ וְהֵשִׁיב הָרַב הֶחָסִיד גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ אַךְ בְּמִצְוֹת ה׳ אֵין חוֹלְקִין כְּבוֹד לָרַב דְּיוֹתֵר קָרוֹב אָדָם אֵצֶל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה שֶׁצְּוָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשּׁוּם אָדָם וְשִׁבְחוֹהִי עַל הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (תפ״ה) [תפ״ב] (ס״ק א) שֶׁכָּתַבְתִּי כֵּיוֹצֵא בָּזֶה בְּשֵׁם אִגֶּרֶת שְׁמוּאֵל (רות ד ט ד״ה והר״ש וכו׳ כבר רמזתיו). אַךְ נִרְאֶה שֶׁזֶּה לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא עַל מִצְוָה הַמֻּטֶּלֶת עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֲבָל בְּמִצְוֹת הַמֻּשְׁתָּפוֹת לְצִבּוּר כְּגוֹן קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְכָל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאֵין הַמִּצְוָה שָׁכַל עַדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אוֹתָהּ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ שֶׁאֵין סִגְנוֹן הַמִּצְוָה כָּךְ רַק שֶׁיַּעֲשׂוּהָ קְצָת אֲנָשִׁים מִן הַצִּבּוּר וְאָז פְּשִׁיטָא שֶׁיֵּשׁ לְהַקְדִּים הַתְּפִלִּידֵי חֲכָמִים וַאֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים לְשֶׁאַר כָּל אָדָם וְלָאו כָּל כְּמִנְּהוּ לוֹמַר לְעַצְמִי אֲנִי מְצִיל, וְכָךְ הִיא הַמִּדָּה כְּמוֹ שֶׁמְּצִינוּ בְּסוֹטָה (יג:) גַּבֵּי אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁלָּקַח מֹשֶׁה שֶׁאָמְרוּ הַנִּיחוּ לוֹ כְּבוֹדוֹ בִּגְדוֹלִים, וְכֵן מְצִינוּ בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁהַקְּדִימוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְכֹהֵן וּשְׂאָר מַעֲלוֹת בְּקֹדֶשׁ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה כַּמְבֹאָר בְּגִטִּין פֶּרֶק הַנִּזְקָקִין (נט:), וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל״ה וְסִימָן רפ״ב (ס״ג) בְּשֵׁם הָא״רוֹ שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי (יומא פ״ז ה״א) שֶׁכְּבוֹד לְתוֹרָה שֶׁמִּתְכַּבְּדִת בַּאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתְבוּאוֹת שׁוֹר סִימָן כ״ח (ס״ק יד) לְעִנְיָן לְכַבֵּד בְּמִצְוֹת מִילָה וְכִסּוּי וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי שו״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק חשן מִשְׁפָּט (סי׳ סז). שׁוּב רָאִיתִי בְּמר וּקְצִיעָה (סי׳ תרס) הֵבִיא דִּבְרֵי שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם) וְגִמְגֵּם בָּהֶם דְּהָא הַגָּדוֹל גּוֹלֶל וְנוֹטֵל שָׂכָר כְּנֶגֶד כֻּלָּם וְכֵן בְּסִעוּדָה גָּדוֹל מְבָרֵךְ כו׳, וְכָתַב דְּהָתָם שְׁאנֵי דְּנַחַת לְדַמֵּי וְגַם אֶפְשָׁר דְּחִישֵׁי לְמִמַּל מָקוֹם צְדָקָה, וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לְמֵחוֹת בְּמִי שֶׁהוּא חָזָק בְּמִצְוֹת דְּאִיכָּא כְּבוֹד שָׁמַיִם דְּמִצְוָה לְהַרְבּוֹת מְעוֹת צְדָקָה, אַךְ פְּלִיאָה נִשְׁבָּה מִנְּהֶגֶם לְמִכֹּר בְּפָרְהֶסְיָא וְעַל יְדֵי הַכְרָזַת שַׁמָּשׁ כו׳ עַיֵּן שָׁם. וְגַם בְּעֵינַי פְּלֵא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בִּשְׁעָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּעַצְמוֹ לִרְמֹז לְסִימָן ש״ו וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל. וּלְעִנְיָן לַעֲשׂוֹת כְּבוֹד לִגְדוֹל בְּעֶסֶק עֲשִׂיַּת מִצְוָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה מִדְּחִזְינַן שֶׁהַתּוֹרָה חִלְּקָה כְּבוֹד לְכֹהֵן וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי קָדוֹשׁ הוּא לֵאלֹהֶיךָ (ויקרא כא ז״ח) רִאשׁוֹן לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לִפְתֹּחַ רִאשׁוֹן וּלְבָרֵךְ רִאשׁוֹן כו׳ וְהֵינוּ כְּמוֹ בִּזְמַנָּם שֶׁאֶחָד מְכַבְּדָן וְהַשְּׁאָר יוֹצְאִים בִּבְרָכָתוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְחַלֵּק קְצָת הֵיכָא שֶׁזֶּה יִתְבַּטֵּל מִן הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (תפ״ה) [תפ״ב] וּכְשֶׁאֵר דּוּכְתֵּי שֶׁרָמַזְתִּי לְעֵיל עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

חֲבֵרוֹ אֵין חִיּוּב עָלָיו לְשָׁלְחוֹ, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתוּב לְעֵיל סִימָן י״ד לְעִנְיָן טַלִּית בְּבֵאַר הֵיטֵב (סק״ז) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שם). וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב) הֵשִׁיג עָלָיו וּמַסִּיק דְּאַף מְשׁוּם יָחִיד הָדַר בְּיָשׁוּב כַּיָּוֵן דְּאֵין לוֹ אֶתְרוֹג רְאוּי לְשָׁלְחוֹ וְהוּא יְבָרֵךְ עַל אַחֵר וּבִלְבַד שֶׁאוֹתוֹ יָחִיד לֹא פָּשַׁע דְּמֵיָּא דְּעָרוּב תַּבְשִׁילִין. וְעַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה שָׁטוּב לְבָרֵךְ עַל אֶתְרוֹג שֶׁנּוֹתֵן לוֹ חֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה חֶשְׁשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּבֵית יוֹסֵף וּדְלֹא כְּקַצּוֹת הַחֹשֶׁן (סק״ח) וְעַיֵּן בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק ד׳ אוֹת ל״ב שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְעַיֵּן בְּשִׁעוּרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ז) שֶׁכָּתַב לְהִפּוּךְ עַיִן שָׁם. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סָעִיף קָטָן ה׳ גַּם בְּמַתָּנָה יֵשׁ קְצָת חֶשֶׁשׁ אִם אֵינוֹ מוֹשֵׁךְ לַחֲצֵרוֹ, אַךְ לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דִּכְשֶׁנּוֹטְלוֹ בְּיָדוֹ הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּת בַּעַל הָאֶתְרוֹג רַק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהוּא רְשׁוּת כָּל אָדָם שֶׁפִּיר הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וְעָדִיף מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל. וְטוֹב לִנְהֹג שֶׁהַגְּבִּי אוֹ יָחִיד אַחֵר שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ יִקְנֶה הָאֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְהוּא יִתֵּן לַקָּהָל לְבָרֵךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְשׁוּב יִגְבֶּה מֵעוֹת אֶתְרוֹג כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאָרְחוֹת חַיִּים (הל׳ לולב סי׳ לא) וְכֵן בּוֹ (סי׳ עב) בְּשֵׁם הָרַאֲב״ד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִקְנוֹת אֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְנוֹתְנוֹ לְכָל הַקָּהָל בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וּבְיוֹמָא דַּעֲרָבָה הָיָה מְכַבֵּשׁ מֵהֶם שֶׁיִּפְרְעוּ דְּמֵי אֶתְרוֹג שֶׁמָּא הָיָה בָּהֶם מִי שֶׁיִּנְהַג סְלְסוּל בְּעַצְמוֹ אוֹ שֶׁהָיָה רוּחוֹ גַּסָּה שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ וְכֵן רָאִיתִי בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ז) שֶׁמְּזֶה הֵבִיא רְאָיָה דְּלֹא מְהָנֵי הֵינוּ אִם לֹא נָתַן לוֹ בְּשָׁעַת נְטִילָה בְּמַתָּנָה כְּלָל מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהַנּוֹתֵן גָּמַר וְאָקְנֵי לֵהּ אֶלָּא שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ דְּנִיחָא לֵהּ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמְמוֹנוֹ כֵּיוָן דְּדַעְתֵּהּ עֲלַהּ לְתֵן בְּיוֹמָא דַּעֲרָבָה שֶׁכֵּר מִצְוָה סַגִּי בְּהָכִי. וְכָתַב בִּשְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּאן (הגה״ט סק״ד) וְסִימָן תר״ס (הגב״י סק״א) שְׁנוֹהֲגִים שֶׁם שֶׁקּוֹנִים מִקֹּפֶת הַקָּהָל כַּמָּה לוּלָבִים וְאֶתְרו